

DE OVERVLOED VAN EEN VOEDSELBOS

Met alle respect voor het harde labeur van de boeren, maar het gangbare landbouwsysteem is een ramp voor het milieu. Zoals ondertussen geweten, draait onze westerse voedselvoorziening op kunstmest, pesticiden, verpakking, transport & gigantisch veel grondstoffen, zoals aardolie en water. Daarnaast stoot de klassieke landbouw ook nog o.a. broeikasgassen, fijn stof en nutriënten uit en dat in zo'n mate dat het schadelijk is voor natuur en mens. De bodem en de natuurrijkdom worden uitgeput. Veel mensen voelen intuïtief aan dat het anders moet. Maar hoe? Goed nieuws: het voedselbos is een arbeidsarme manier van kringlooplandbouw, gebaseerd op de principes van permacultuur, die een bijdrage levert aan ecosystemen en dat met overvloedige oogst.

Laat voedsel uw medicijn en uw medicijn uw voedsel zijn (Hippocrates).

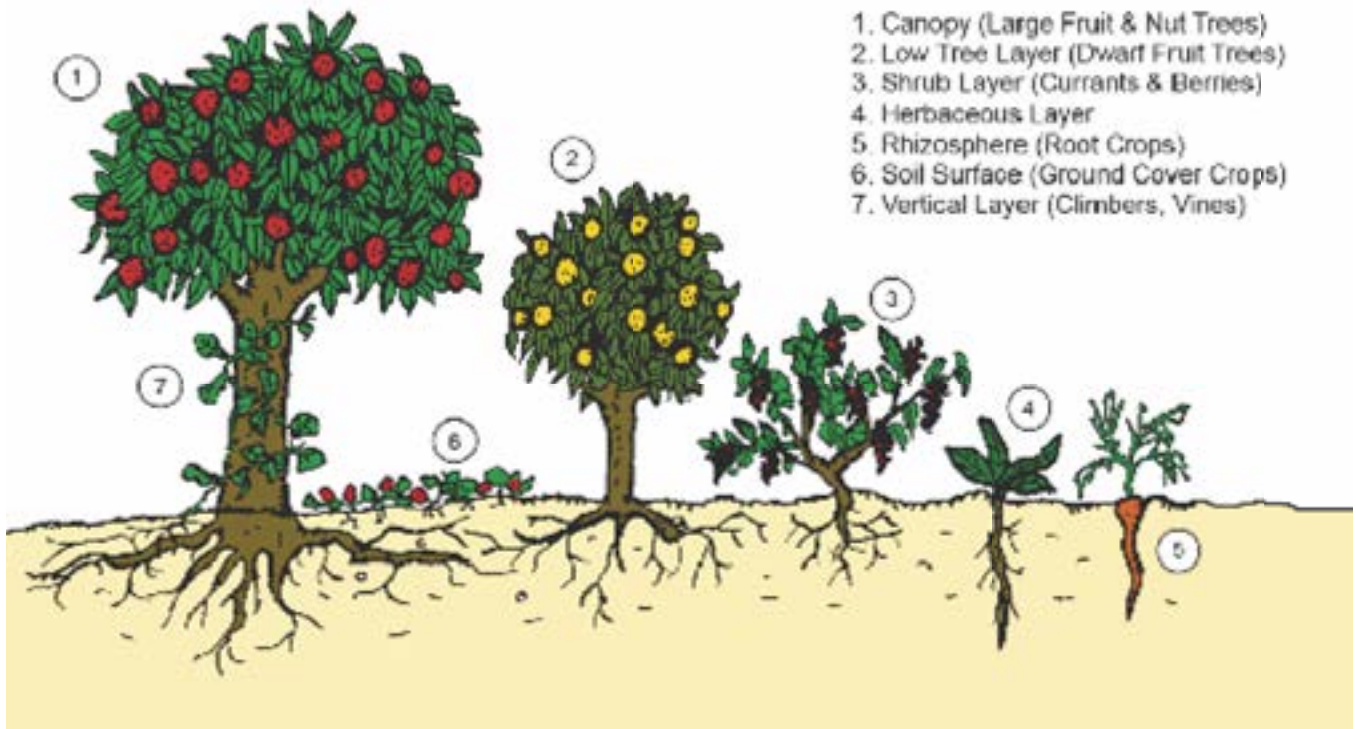
Onze voedselproductie verloopt nu grotendeels grootschalig en geglobaliseerd. Wanneer er door olietekorten, een staking of andere calamiteiten geen voedseldistributie mogelijk is, zijn de supermarkten al na 3 dagen leeg. Daarom, maar ook omwille van milieubewustzijn, economische crisis en hernieuwde waardering voor gezonde, eerlijke en originele producten, is er al een tijdje een tegenbeweging aan de gang. Een beweging voor meer lokale en kwalitatieve voedselproductie met respect voor de grenzen van ons ecosysteem. Een voedselbos past perfect bij dit streven.

Een voedselbos, ook soms een bosrandtuin of in het engels "forest farm" genoemd, streeft een bio-divers ecosysteem na. Het is een vorm van kringlooplandbouw, waarbij het natuurlijk ontstaan van een bos wordt nagebootst volgens de principes van permacultuur. Op een uitgekiende manier worden

bomen, struiken, bodembedekkers, klimplanten, kruiden, eenjarige en meerjarige gewassen met elkaar gecombineerd. Een voedselbos kan een grote variëteit aan fruit, noten, groenten en kruiden leveren: De bomenlaag bevat tamme kastanjes, walnoten, peren-, appel, pruimen-, kersenbomen. Daaronder bevindt zich een struiklaag met hazelnoten, frambozen, bosbessen, rode en zwarte bessen, kruisbessen, bramen, mais,... En daaronder een kruidlaag met daslook, bosaardbei, look zonder look, munt,... maar ook groenten, zoals aardperen, pompoen, eeuwige kool, enz...

Elke verdieping zorgt ook voor leef- en nestgelegenheid voor vogels en dieren. Het strooisel van gevallen bladeren en takjes op de grond is aantrekkelijk voor allerlei kleine nuttige diertjes. De vele insecten zorgen voor de bestuiving. Onder de bladerlaag ligt de humuslaag, die onderdak biedt aan allerlei organismen en microfauna en – flora. Zij houden het circulatiesysteem open, waardoor water,

The Seven Layers of a Forest Garden

zuurstof, mineralen en zonlicht beter door de bodem kunnen dringen. Fundamenteel voor een voedselbos is dat er zoveel mogelijk diversiteit aan soorten met elkaar in symbiose kunnen leven. Hoe groter het complex van planten en dieren, hoe groter de vruchtbaarheid.

Volgens velen zijn voedselbossen de landbouw van de toekomst. In het IAASTD-rapport van 2008 besloten meer dan 400 wetenschappers dat de toekomst bij agro-ecologische landbouw ligt. Een voedselbos produceert voedselproductie, terwijl het humusrijke grond en ecologisch evenwichten behoudt en herstelt. Uit onderzoek in het Verenigd Koninkrijk blijkt dat een voedselbos bovendien een overvloedige opbrengst kan leveren, tot 4 x meer dan wat traditionele landbouw levert. Terwijl de gangbare landbouw een heel grote ecologische voetafdruk heeft, draagt een voedselbos bij aan het verkleinen ervan : De grond is bedekt, waardoor deze niet erodeert. Bij de kale bodem van de gangbare landbouw spoelt of waait de vruchtbare laag weg. Regelmatige bemesting is dan nodig om de bodem weer vruchtbaar te maken. De monoculturen van klassieke voedselproductie zijn ook kwetsbaar voor allerlei plagen en ziektes, waarvoor dan weer pesticiden nodig zijn om de gewassen te beschermen. Zon en bodem worden in een voedselbos optimaal gebruikt door verschillende lagen planten, waardoor er minder onkruid is. Zelden duikt er een plant op, die niet bruikbaar is. Belangrijk is ook het zelfbewaterende effect. Een voedselbos is

Het gangbare landbouwsysteem heeft veel ongewenste bijwerkingen (foto boven : blog eeuwige moes en zoete patatjes)

zeer zuinig in watergebruik. Zelfs in zeer droge periodes tappen de diepwortelende planten vocht omhoog, waarvan dan ook de rest van het ecosysteem profiteert. Nog een voordeel op de traditionele landbouw, waar de gewassen in periodes van droogte besproeid moeten worden. De bostuin heeft zelfs grote voordelen op de biologische landbouw. Het is een duurzame investering voor generaties. Al vergt het een transitie van landbouwsysteem en denken. Behalve als alternatief landbouwsysteem, kan een voedselbos ook opgezet worden op zelfs een kleine tuin, zelfs een stadstuin.

Ook om verdere klimaatverandering en de gevolgen ervan te voorkomen, is het voedselbos een interessante wijze van voedsel produceren. Het is een arbeidsarme vorm van voedselproductie, waardoor men weinig

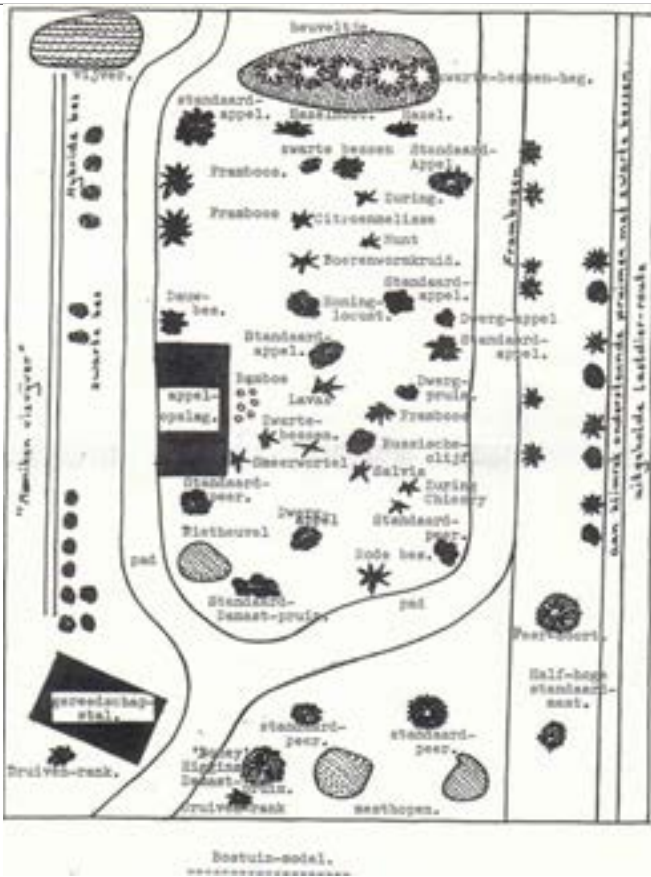

A FOREST YOU CAN EAT

tot geen fossiele brandstoffen nodig. Het meeste werk heeft men in de plannings- en opstartfase. Op termijn, wanneer het ecosysteem weer in balans geraakt, heb je steeds minder onderhoud. 2 jaar na aanleg is een voedselbos een gesloten kringloop en dus zelfonderhoudend systeem. Anders dan in de gangbare landbouw dienen er geen stoffen van buitenaf meer binnengebracht. De groenten, knollen en kruiden zaaien zichzelf verder uit. Bovendien is de tuin zelfbestuivend, zelf-bewaterend, zelfmulchend, zelf onkruidonderdrukkend en zelfgezend (schimmels en plagen). Het onderhoud bestaat dan enkel nog uit wat snoeien en uitdunnen van overgroeïende planten en 1 x mulchen met compost in de late herfst. Er moet dus niet geploegd of onkruid bestreden worden. De wortels maken de grond vanzelf los en halen het water meer naar de oppervlakte, waar dan de minder diep wortelende struiken en planten kunnen van profiteren. Er is dus ook weinig tot geen water en compost nodig. De bomen en struiken geven ook beschutting voor de wind en zon. De bodembedekking is als een huid, die het vruchtbare aardeweesel eronder beschermt en herstelt. Het bodemleven vaart er wel bij. Naast de plantenrijkdom is er ook lucht nodig. Daarom houdt men, net als aan een bosrand, hier en daar plaats open.

In bepaalde landen zijn voedselbossen eeuwenoude traditie. Honderden en duizenden jaren geleden kende men al voedselbossen in Oost-Afrika, in Vietnam,

in Mexico, net als bij de indianen van Zuid-Amerika. Ook in het regenwoud van Zuid China wist men toen al dat een voedselbos meer opbrengt dan monocultuur. Daar combineerde men o.a. kardemon, kaneel, casia, cacao, rubberbomen, koffie en theeplanten. Maar ook in onze streek werd er lang geleden aan agro-bosbouw gedaan. Dat was voor men op grote schaal is begonnen kappen. Oorspronkelijk liet men nog heel wat kleine landschapselementen staan, vooral omwille van hun nut in waterbeheersing en voor hakhout. Maar gaande weg verloor de landbouw hoe langer hoe meer de voeling met de natuur en de kennis over de samenhang van de biodiversiteit.

In Engeland begon het voedselbos opnieuw aan zijn langzame opgang doordat John Seymour, die na een ongeluk waarbij hij been en arm verloor, tijdens de tweede wereldoorlog een tuin aanlegde, die een geordende jungle was, waar alles door elkaar groeide. Hij schreef er een boek over “this plot of earth”. Even later pionierde daar ook Martin Crawford op vlak van voedselbossen. Hij legde 16 jaar geleden een voedselbos aan van 8000 m². Op deze plaats doet hij ook onderzoek naar o.a. de opbrengsten van een voedselbos. Ook hij schreef zijn bevindingen neer in het boek “Create a forestgarden”. En dan is er ook nog Robert Hart, die een eetbare bostuin aangelegd van 500 m² bij zijn boerderij. Daarmee voorziet hij 7 maanden per jaar voedsel voor zijn gezin. In de documentaire “Forest gardening with Robert Hart”, kun je zijn tuin zien. Deze documentaire is te bekijken op You Tube. Op zijn tuin is het boek “how to make a forest garden” gebaseerd.

Bronnen “de bostuin 2007”

- Permacultuurblog “eeuwige moes met zoete patatjes” van Esmeralda Borgo.
- Docufilm “Green gold” John D. Liu. Vrij te bekijken op You Tube
- Wervelkrant : “permacultuur, transitie naar meer agro-ecologie” – Esmeralda Borgo
- www.mier.be website van het food forest-project in Meldert (Aalst). Zij vormden een betonnen parking om tot een voedselbos

